

«ТӘЛӘНТЕРЕКЕН ҖҢ»

Ираида Петрова җыравҗа тесенех (1913—1983) вулакаи унән «Төлейпе Илем» ятлә сәвәлла трагедине аса илет. Ку хайлав малтан «Җул юппинчем ятпа уйрәм кёнекен тухнә (1973). Вәл Чәваш академи драма театрән сцени җинче чылай вәхәт хушши пычә. Унта чәвашсен мән аслашшәсем Атәлҗи Пәлхар патшаләхәнче пурәннине хәрүллә кәмәлла сәиласа панә. Унсәр пуҗне, унән иТятюкя повеҗне, «Савпипе Кришнан сәвәлла юмахне уйрәмшар кёнекен кәларнә. Литература җҗне вәл сәвәсем җырнине тытәннә. Вәсем кайран «Пурнәҗ җиппи» кёнекене кенә.

Чәваш гуманитарии инетитучән әсләләх архивәнче Николай Данилов куллен җырса пынә кун кёнеки упранать. Унта Ираида Петрова җинчен җырса хуни те пур. 1955 җулхи кёске саманта җырса кәтартни тәрәхах җыравҗа литература ани җине йывәррән килсе кени курәнать. Н. Данилов җырса хәварнине пичете Геннадий Юмарт хатәрленә.

Җав кунах (мартән 10-мәшәнче) каҗхине җамрәк писательсен пухәвәнче тепәр төләнтерекен җҗ, халә җнтә савәнтаракаanni, пулса иртрә. Мускавран килнә җамрәк мар хәрарәм Ираида Петрова ытарайми җепәҗ, чуна вут хыптарса хәпәртеттерекен сәвәсем вуласа кәтартрә. Сәввисене итленә чухнех — чәваш халәхән те А. Ахматова йышши сәвәҗсем тупәнчәҗ иккен! — тенә пек туйәнса ларчә. Анчах вәл чәннипех җләкхи Ахматова пек-ши? Җынсем, чән та җнтә, И. Петрова та, Ахматова пекех, шухәшә-туйәмә халәхәннинчен уйрәлса кайнә теме, вәсем пәчәк ушкәна җәҗ интересленерме пултараҗҗә, совет җынни ун йышши шухәш-туйәм пулма пултараймасть теме пултараҗҗә. А. Апка җавән пек хакласа калама тытәнчә те. Кумпипе ураҗҗи пирки җырнә сәвә җинчен вәл: ку — хәрарәм упәшкине пәтәм чун-чәрипе юратса пәрахнине паләртакан, пирәншән киләшүсәр сәвә! — терә. Җамрәксем пурте ун шухәшәпе киләшрәҗ. Маншән пулсан, җук, киләшес килмест. Миттапа Петәр Хусанкай та май пекех шухәшлаҗҗә пулас.

Тепәр кунне ман епле те пулин авторпа төл пулса, сәввисене хамән вуласа пәхса хам шухәш-туйәма хәйәнпе калаҗса төрәслес килчә.

Пәр кун иртрә, тепәр кун...

Паян әна әнсәртран хамәр библиотекәрах (Чәваш әсләләх төпчев институтчән библиотекинче. — Г. Юмарт асәрх.) төл пулмалла пулчә. Савәнтәм. Сәввисене каласа пырса җыртарма кәмәлләнах киләшрә. Тәрәҗ! Хам вуласассән та, җав шухәш-туйәмах җуралать! Чылай вәйсәртарах җәҗ. Артистка вулани сисәм-туйәма чәннипех нумай хут вәйлатать-мән! (Икә искусство пәрлешнә пирки!)

Унтан та ытларах. Унпа калаҗнә чухне паян эпә акә җакна әнлантәм: чәвашла ырәс классикәсенчен нумай хут начар җырнә сәвә та чәваш чунне вәсен сәввисенчен темиҗә хут ытла хумхатса җунтарма пултарать-мән!

Ку сәвәсем пирки паян пәтәм җҗ планә ман пәсәлса кайрә. Пәрремәшәнчен, унән пәтәм сәввисене машинкәпа хамән пичетлесе илсе йышлатса парас килчә; иккәмәшәнчен, писательсен пухәвә җинчен хаҗата сәввисене хүтөлесе статья җырса парас килчә; виҗҗемәшәнчен, сәвәсем пирки Миттапа, П. Хусанкайпа, Н. Ваҗанкапа чәтма җук калаҗса пәхас килчә; тәваттәмәшәнчен, 16-мәшәнче автор патне хәнана кайсан асәнмаләх мәнле те пулин хаклә, пәчәк япала илсе парас килет.